

Biodiversitet, Naturgenopretning og Rewilding.

set fra en dyrlæge og samfundsborgers sæde.

Der er i øjeblikket voldsom fokus på at forbedre og genoprette en del af den danske naturs biodiversitet. Og med god grund.

Danske politikere har i årevis fokuseret på naturen som et et samfunds gavnligt produktionsapparat og gennem en målrettet og meget dygtig og effektiv indsats, i allerhøjeste grad har bidraget til vores eksisterende samfunds rigdom.

Både landbruget og skovbruget har i verdensklasse præsteret netop det som samfundet og politikere har bedt dem om.

De har til gavn for samfundet produceret fødevarer, træ og andre biprodukter og har dermed bidraget til indtjening og udvikling i erhvervet, men i høj grad også den generelle samfundsøkonomi.

De bør alle ære og hædres for denne indsats og den bør kun omtales med respekt.

Bagstræberiske anklager og nedgørelse hører ingen steder hjemme.

Disse mennesker har kun gjort, hvad de blev bedt om.

MEN

Historien, tilbageblikket og erkendelsen af den aktuelle situation, hvor art efter art efter art, forsvinder fra naturen betyder at det nu er på tide at standse lidt op og evaluere på fortidens ageren.

Samtidig må vi blive enige om, som et demokratisk samfund, at definerer vores fælles ønsker for fremtiden.

Nogle vil meget vild, urørt natur, andre vil løberuter, mountainbike ruter, jagt, shelters og nogle selvfølgelig stadig effektivt skov og landbrug.

Problemet er, at Danmark er et lille land.

Veje, byer og infrastruktur betyder simpelt hen at der ikke er nok plads til at alle, uhæmmet, kan få deres ønsker opfyldt. Hertil kommer Klima forandringer og Forureningen. . Mikroplast, påvirkning af Ozonlag, forurening af luft, jord og vand osv. lader sig, hvis nogen sinde, kun langsomt rette op..

Irriterende og ubelejligt, men et faktum

Vi må indgå kompromiser.

Vi finder kun den rette fordeling, ved at føre en konstruktiv dialog, hvor alle respekterer alle og hvor alle må fire og slække lidt på ønskerne.

Uanset hvor gerne vi vil, kan man ikkemed et snuptag, stille uret 1000 år tilbage, og vi får aldrig tilstande i Danmark som det var den gang.

Alle der kæmper for bedre biodiversitet, gør det på hver sin måde, men det er vigtigt at, forstå at et det lille stykke jord i en parcelhus have som ændres fra en slået græsplane til et lille stykke vild natur eller til et stykke med vilde blomster er lige så vigtig som et stort Rewilding projekt eller en stor naturpark. En bedre biodiversitet kan opnås selv ved indsats på mindre arealer.

Forbedring af naturen sker efter min mening, bedst ved at biologer og naturforkæmpere, i fællesskab kæmper for at ændre mentaliteten i befolkningen, ikke ved at latterliggøre og nedgøre de små tiltag.

Lidt større projekter bæres ofte af drømmen om virkelig at bringe fortiden ind i naturen igen. Om at genskabe en natur og et miljø, hvor de truede, ja måske endda uddøde arter kan genopstå og trives.

På nogle arealer er hovedmålet "bare" en bedre natur mens der på andre områder etableres såkaldte Rewilding projekter, hvor der er strammet yderligere op på ideologierne og indført stramme regler for afvikling af projekterne..

I værktøjskassen som man bruger, i forsøg på at genetablere den oprindelige vilde natur (Rewilding) ville man gerne bruge de oprindelige dyr som levede den gang, men de er enten uddøde eller gennem selektion, ganske forandrede (evolution).

I mangel på disse oprindelige dyr, benytter man så dyr som mest muligt ligner, de oprindelige.

For de flestes arters vedkomne, er der dog ganske stor forskel.

Faktisk er der kun er ganske lidt oprindeligt tilbage

De fleste arter har, på trods af at de kan minde om det vi forestiller os, en DNA masse der afviger minimum 2 % fra de oprindelige arters DNA. Ikke meget men 2 % svarer til forskellen på Menneskers og chimpansers DNA.

Dog noget.

Man har en række hesteracer, kvægracer og andre større klovbærende dyr, som er klar i værktøjskassen til at bidrage til naturen (kronvildt, vildsvin m.fl.)

Problemet er bare at ingen af disse dyr (hvilket ignoreres af nogle biologer) besidder præcis samme egenskaber som de oprindelige. De ligner, men er ikke de samme.

Diskussionen på heste og kvægracerne er kendt, men selv krondyr og vildsvin er genetisk påvirket af menneskers indblanding gennem tiden. Der arbejdes intensivt på at avle både heste og kvæg tilbage mod "noget som var en gang". Og hvorfor dog denne indsats hvis de dyr vi råder over nu er så perfekte som det påstås.

Rewilding som mål.

Faktisk findes ikke en definition på dette, og begrebet opfattes noget forskelligt verden over.

Hvorfor så slås for megafauna (som det kaldes)

For det første er det at tiden, selektivt har fjernet store dyr fra økosystemer over hele verden, fra forhistorisk tid indtil i dag. Årsagerne er mange og komplekse, men langt hen ad vejen har menneskenes påvirkning spillet ind.

Denne proces sker stadig, i mange dele og megafauna-rige økosystemer er mere eller mindre på niveau med det, der ses i velbevarede afrikanske naturområder, der har været normen for evolutionære tidsskalaer for de fleste jordiske regioner over hele kloden. For det andet er der stigende beviser for, at dyr med stor krop spiller eller har spillet vigtige roller i strukturering af naturlige økosystemer og vedligeholdelse af biodiversiteten i dem.

Brugen af store dyr i projekterne er altså en helt "essentiell" nødvendighed, men er samtidig anledning til en voldsom debat hvor fronterne er trukket skarpt op.

På den ene side står en gruppe som synes at det er synd for dyrene at de skal leve ud hele året, og at der ikke må tilskud fodres, på den anden side står en gruppe som synes at absolut intet må stå i vejen for biodiversitetens fremme og at dyr derfor må dø af sult om nødvendigt.

Det er imidlertid et faktum at der ikke findes et eneste sted, hvor området kan betragtes som "vild på naturens præmisser".

Når vi som mennesker definerer området som skal bruges, sætter hegn omkring, vælger sammensætningen af arter og antal, vælger racer, vælger kønsfordeling, fjerner handyr eller kastrerer, "tager dyr ud" eller sætter dyr ind osv., så har det intet med vild natur at gøre. Lidt tilfældigt vælger nogle projekter elge, andre vildsvin og heste mens andre satser på kreaturer og heste. Alle kaster deres lodder op i luften og ser hvad der lander på bordet
Antal dyr pr. Hektar har man indtryk af nogle gange fastlægges fuldstændigt tilfældigt og sjældent tages hensyn til bonitet, mængde af foder, risiko for oversvømmelse, forurening (eks. PFOS) naturligt forekomne plantearter, mineral i jord (og planter), forekomst af parasitter i stedets naturlige bestand af dyr osv.
Tænk. Hvis vi vil lave et forsøg med 10 mus skal forsøgsdyrsudvalget spørges. Hvis vi vil udsætte hundrede af store dyr, kan vi gøre som vi vil. Paradoksalt
Vi er altså i gang med at etablere menneskedefineret natur.
Derfor må vi også tage ansvar.

Hvad nu hvis svinene helst ville leve 20 km. sydpå eller hestene hellere ude ved havet. Hvad så ?
De kan ikke flytte. De danske arealer som udtages til disse projekter er simpelthen for små til at der kan opnås rigtig "vild Natur" I Danmark er projekter på over 1000 Hektar usædvanlige, mens mange af de arealer hvor dyrene normalt ville leve er 10-100.000 hektar.
Nogle biologer er selv kommet til at udtale at for at opnå selvforvaltende flokke uden indavl skal vi op på områder på 30-40.000 hektar.
Dette ændrer i imidlertid ikke på at biologernes ideerne er faglige og meget spændende, og at vi i høj grad kan øge biodiversiteten ved brug af disse tilgængelige dyr.
Der er masser af eksempler (også i Danmark) på er man har ramt skævt med udvælgelsen af dyregruppens sammensætning og i antal dyr. Det var i en periode moderne at tale om et områdes "bæreevne" og så overføre disse "normer" fra et område til et andet.
En brug af matematik som er helt uduelig. Biotoperne er fuldstændig forskellige og "bæreevnen" usammenlignelig.
Fejl er sket, men lad os lære af fejlene og komme videre.

Der er flere områder, hvor jeg som dyrlæge er meget bekymret i forhold til de mere idealistiske styrede projekter og den næsten religiøse fornægtelse der følger. (gælder begge sider i debatten)
De områder, hvor jeg ser problemer kredser om primært 4 punkter.

- a. Tilsyn og dyrenes relation til dyrevelfærdsloven.
- b. Tilskuds / nødfodring
- c. Sundhedsovervågning.
- d. Forskelle i opfattelsen af hvad god dyrevelfærd er.

Ad. A

Er i mine øjne et ret simpelt problem.

Når man har med dyr at gøre, hvor man gennem bevidste, velovervejede handlinger, etablerer faktorer som belaster (indhegner, indfanger, transporterer, flytter eller til et område tilfører dyr) har man præcis det ansvar der følger med alle dyrehold i henhold til dyrevelfærdsloven
Dette gælder også tilsynspligt og pligt til at gribe ind i tilfælde af skade, sult eller anden lidelse.

Ad b.

Også ret simpelt i mine øjne.

Hvis man som menneske, definerer et projekts præmisser, og bla. udsætter dyr, og det så viser sig at der ikke er foder nok i de kolde måneder, har man selvfølgelig pligt til at håndtere dette.

Om der skal nødfodres i området eller om dyrene skal flyttes ud af området er mig ligegyldigt, men at tage de mest magre og lidende dyr væk, er efter min mening en misforståelse.

Ikke fordi det er synd for de dyr, men fordi det jo ikke løser problemet for de der er tilbage.

Der er jo ikke mere foder, og der kommer ikke mere til de resterende dyr ved at fjerne nogle.

(faktisk har det "Veterinære sundhedsråd" tydeligt udtalt sig om dette i 2018)

Jeg forstår faktisk ikke rigtigt modstanden mod disse nødfodringer. Projekterne er en lang række af kompromisser og valg (biotop, hegn, arter, køn, osv. osv.) og modstanden mod nødfodring skaber i min verden kun negative holdninger i befolkningen og besværliggør dermed de ellers spændende projekter. Nødfodring vil blot være endnu et kompromis og en kompensation for mange af de øvrige kompromisser. At nødfodring nogle gange afgøres af om der er den ene eller anden tilskudsregel på området, er uacceptabelt og meget sørgeligt.

Vrøvle argumentet med at der tilføres uønsket, ekstern kvælstof holder efter min mening ikke.

Hvad med de tusindvis af gæs der gøder nogle projekter, de svinebesætninger i nærheden, klovbærende vildt der æder uden for hegn og gøder om natten på arealet osv. Jeg har kendskab til et rewilding projekt hvor der pendler min 400 stk. dåvildt ud og ind hver nat, og i perioder opholder sig tusindvis af skidende gæs hver dag (gæs sover på vandet)

Ethvert projekt bør desuden, efter min mening, give fri adgang for alle dyr til mineral og vitamin tilskud (Mineral sliksten) da det er et faktum at mange projekter eksisterer på jorde med kendte lave forekomster af nogle mineraler (Cu, Selen, Calcium osv.) Dyrene kan jo ikke lige vandre til andre områder for at supplere.

Ad c.

Mit personlige og dyrlægefaglige største bekymrings punkt.

Perspektiverne kan være skræmmende.

Jeg vil prøve at forklare.

Danmark har gennem mange år opbygget et veterinært stadie som betyder at vi er fri for en lang række af sygdomme, som i store dele af Europa koster milliarder af kroner at håndtere og i massevis af både dyre og menneskeliv hvert år.

Hvem tænker i dagligdagen på at, Danmark er fri for sygdomme som Kvægtuberkulose, Brucellose, Trikiner, Rabies og andre zoonoser.

Vi er desuden fri for sygdomme som Svinepest, Aujeczsky , o.lign.

Alle sygdomme der risikerer at kunne introduceres til Naturprojekter via menneskelig aktiviteter.

OG TOTALT UDEN NOGEN FORM FOR KONTROL APPARAT.

Nogle af aktørerne handler godt og yderst agtsomt i forbindelse med indsættelse af dyr.

Det testes og tages mange prøver for, af den vej at hindre udbredelse af sygdommene.

Meget fint og fornuftigt. Men hvad så bagefter ?

Zoonoser er sygdomme som kan smitte fra dyr til mennesker. Men også omvendt.

Vi har f.eks. ca. 200 tilfælde af Tuberkulose hos mennesker årligt. Sygdommen smitter bla. via og urin til klovildt, kvæg og svin..

I mange naturprojekter er der opsat Shelters og hvor går gæsterne hen når de skal .....

Ud i skoven. Når de er taget hjem kommer dyr (spec. Vildsvin) forbi og roder. Der skal bare en smittet på besøg så har vi TB.

Eksempel:

I Frankrig bliver der f.eks slået ca, 50 frilandskvægbesætninger ned hvert år pga. Tuberkulose. Smittekilder er vildsvin og grævling . Mange mennesker smittes. I Danmark finder vi 200-300 tilfælde om året hos mennesker.

Et andet eksempel på en ikke zoonose men vigtig sygdom.

Fra mange østeuropæiske mennesker spiser under besøg i DK, kødpålæg og pølser produceret lokalt i hjemlandet.. Beslaglæggelser i den litauiske told, viser at op mod 20 – 60 procent indeholder smitte med svinepestvirus.

Så kan man mene at problemet er lille, men alene i mit lokalområde skal man bygge en tunnel, hvor man regner med 45.000 årsværk fra Rumænien, hvide Rusland, Ukraine osv.

Mon nogle af de mennesker er på vej til at overnatte i en Shelter i et naturreservat med vildsvin. Gad vide hvor pølseresterne havner ?

Og vi overvåger / tester / obducerer / prøver INTET.

Så vil nogle måske påstå at den sammen risiko er til stede også i almindelige skove osv. Ja.

Selvfølgelig, men alle (ved jagt) nedlagte klovildtdyr som skal forbi en vildtforarbejdnings facilitet (vildtslagteri) bliver kontrolleret af hygiejneuddannede jægere og dyrlæger.

Alle skudte vildsvin og andre frit gående svin kontrolleres for trikiner.

Dyr i rewilding projekter kontrolleres aldrig og områder kan være livsfarlige i årevis før det opdages.

Ad d.

Et stort, stort problem som betyder at der nærmest er udbrudt krig mellem tilhængere og modstandere af naturplejedyr.

Opfattelse af huld, væggtab samt håndtering af skader, haltheder og klo/hovpleje er simpelthen som nat og dag.

Mange af modstanderne har en meget ekstremt og forskruet billede af hvad normal foderstand betyder. De sammenligner med dyr på stald, som enten fodres i forbindelse med produktion af mælk eller kød eller heste som står mere eller mindre stille på en rideskole. De fleste af disse dyr er fede og ikke normal vægtige. De skulle kigge med på slagterierne eller ved obduktion af disse dyr. Jeg er ked af at sige det, men de ved absolut intet om normal anatomi, men er blevet bildt ind at fede dyr er lig normale dyr.

En anden ting som totalt er misforstået er når, der sættes lighedstegn mellem væggtab og sult.

Denne påstand er simpelthen også bare en konspiratorisk løgn. Dels er det normalt for dyr i naturen at de taber sig om vinteren. De bruger mere energi på at producere hudfedt og at holde varmen, og de bevæger sig meget mere rundt for at finde føde (som der jo naturligt nok er mindre af om vinteren når planterne ikke gror) At der så er en grænse hos dyr som vi har taget ansvaret

for, ved at anbringe dem under hegn, er en anden sag, og en sag som ikke er til diskussion. Vi har et ansvar. Ukritisk væggtab, kan aldrig berettige ligegyldighed og forsvare lidelse. Der har desværre været eksempler på at de højroastede Facebook kritikere har haft gode enkeltsager, hvor tingene er løbet ud af kontrol. Det kan dyre ejerne ikke være bekendt, og jeg forstår simpelthen ikke dyrenes pris for måske at fremme forekomsten af en urt eller blomst. Dyrene kan ikke vandre væk og ejerne har påtaget sig ansvaret. Også med hensyn til akutte skader er der meget forskel på opfattelsen af alvor. Ifølge loven skal ejer af dyrene holde nøje øje med dyrene og iagttages der skader skal en dyrlæge konsulteres. De steder jeg kender til er det præcis, hvad der sker. Dyrlæges tager så stilling til om der skal behandles, ses an eller aflives. Personligt ser jeg procentvis meget færre skader på naturplejedyr end på dyr i stalde eller på rideskoler. Langt de fleste skader som sår eller halvheder er banale og vil hele uden problemer, men bliver ofte af modstandere skreget ud som forfærdelige. Simpelt hen uvidenhed. Prøv at gå ned i den lokale fodboldklub. Selvfølgelig skal der gribes ind, hvis dyrene lider, men hysteri. Nej Tak.

Mvh
Kim